

BOSHLANG‘ICH SINFDA MATEMATIKA FANINI O‘QITISHGA YONDASHUVLAR

*Hakimova Mehriniso Homitovna,
Buxoro davlat pedagogika instituti Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası.*

Boshlang‘ich sinfdan matematika fanini o‘qitishga yondashuvlar

Annotatsiya. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga matematikani qanday o‘rgatishimiz juda muhim. O‘quvchi matematika fanidan nimalarni o‘rganishi va fanga qiziqishlari o‘qituvchiga fanni o‘qitishni loyihalash, amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Kalit so‘zlar: o‘quv dasturlarini loyihalash, matematikani o‘qitish, kontseptual sohalar, o‘qitish yondashuvlar, tushunish o‘lchovlari, istisno o‘qituvchilar, baholash.

Umumta‘lim sinflarida o‘quvchilar egallagan bilim, ko‘nikma va malakalarning umumiy hajmida boshqa fanlarni o‘rganishda keng qo‘llaniladigan matematika muhim o‘rin tutadi. Har bir o‘qituvchining asosiy vazifasi o‘quvchilarga ma‘lum hajmdagi bilim berishgina emas, balki ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini rivojlantirish, qanday o‘rganishni o‘rgatishdir.

O‘rganish rivojlanishdan oldinda bo‘lishi kerak va o‘qituvchi bolada hali rivojlanmagan qobiliyatlarni shakllantirishga yordam berishi va shu bilan uning rivojlanishiga hissa qo‘shishi kerak. Bu maxsus mahoratni talab qiladi. Usul va texnologiyalarni tanlash o‘qituvchining asosiy vazifasidir.

Fan va texnikaning jadal rivojlanishi munosabati bilan jamiyatning zamonaviy talablariga javob beradigan ta‘lim jarayonini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va usullarini ishlab chiqish va o‘quv jarayoniga joriy etish zaruriyati tug‘iladi.

yetakchi talablar nafaqat fanga oid ta‘lim natijalariga erishishga, balki o‘quvchilarning shaxsiyatini shakllantirishga va o‘quv faoliyatining universal usullarini o‘zlashtirishga qaratilgan. Milliy o‘quv dasturining yangi talablaridan biri darslarning xilma-xilligi bo‘lib, bu o‘quvchilarning fanga qiziqishini oshiradigan o‘qitishga yangi yondashuvlarni talab qiladi.

“Ta‘limga zamonaviy yondashuv” tushunchasiga keng qamrovli ta‘rif berishdan oldin uning tarkibiy qismlarini: “o‘qitish”, “yondashuv” va “zamonaviy” tushunchalarini aniqlash zarur.

O‘qitish - o‘quvchilarning o‘quv va kognitiv faoliyatini pedagogik boshqarish; o‘quv jarayonining tarkibiy qismlaridan biri.

Ta‘lim - o‘qituvchi va o‘quvchilar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning maqsadli jarayoni, uning davomida shaxsning ta‘limi; 2) ta‘lim, bilim va qadriyatlarini o‘zlashtirish, shuningdek, o‘z amaliy ta‘siri ostida ularning bilimlari, munosabatlari, xulq-atvori va shaxsiyatidagi o‘zgarishlarni amalga oshirish va mustahkamlashga asoslangan o‘qituvchining o‘quvchilar bilan tizimli va tizimli ishlashi. tadbirlar.

Yondashuv - bu usullar, usullar (kimgadir ta‘sir qilishda, biror narsani o‘rganishda, biznes yuritishda) majmui.

«O‘rganishga yondashuv» nima?

O‘qitishga yondashuv - o‘qitish strategiyasini belgilovchi metodikaning asosiy kategoriyasi va bunday strategiyani amalga oshiradigan o‘qitish usulini tanlash; o‘qitiladigan fanning mohiyatiga oid nuqtai nazarni ifodalaydi.

Zamonaviy. Kimdir yoki biror narsa bilan bir davrga, bir davrga tegishli. 2. Ko‘rib chiqilayotgan shaxsning mavjud bo‘lgan vaqti bilan bog‘liq. 3. Hozirgi zamonga, hozirgi zamonga, hozirgi davrga, hozirgi zamonga tegishli. Hozirgi zamonni, hozirgi voqelikni, hozirgi davrni tavsiflash. 4. Qoloq emas, o‘z asr darajasida turish, hozirgi zamonning moddiy ehtiyojlari, ijtimoiy-madaniy talablarini qondirish.

Demak, ta‘limga zamonaviy yondashuv zamonaviy jamiyat talablariga, hozirgi davrning ijtimoiy va madaniy ehtiyojlariga javob beradigan yondashuvdir.

Ta‘limga zamonaviy yondashuvning maqsadi: shaxsiy shaxsni, vijdonli fuqaroni, eng muhimi, paydo bo‘lgan muammolarni mustaqil va tez hal qilishga qodir shaxsni shakllantirish.

Zamonaviy yondashuvlarning xususiyatlari qanday?

Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv

O‘qitishga shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv - bu o‘qituvchining e‘tiborini shaxsning yaxlit shaxsiyatiga jamlash, nafaqat uning aql-zakovati, fuqarolik mas‘uliyat hissi, balki hissiy, estetik, ijodiy moyilliklarga ega bo‘lgan ma‘naviy shaxsini rivojlantirishga g‘amxo‘rlik qilishdir. rivojlanish imkoniyatlari.

Shaxsga yo‘naltirilgan ta‘limning maqsadi shaxsning quyidagi funktsiyalarini to‘liq rivojlantirish

uchun sharoit yaratishdir: shaxsning tanlash qobiliyati; o'z hayotini aks ettirish va baholash qobiliyati; hayotning ma'nosini izlash, ijodkorlik; "Men" obrazini shakllantirish; javobgarlik («Men hamma narsa uchun javobgarman» iborasiga muvofiq).

O'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvda o'quvchi butun ta'lim jarayonining asosiy qahramoni hisoblanadi.

Boshlang'ich sinflarda bolalar butun sonlar va miqdorlar arifmetikasini o'rganadilar, algebra va geometriya tushunchalari haqida umumiy tushunchaga ega bo'ladilar. Matematika darslarida nazariya amaliyot bilan chambarchas bog'liqdir. Material alohida bloklarda berilgan, lekin bosqichma-bosqich o'rganiladigan raqamlarni raqamlash bilan bog'liq. Yil oxirida bolalar ming bilan tanishadilar. Raqamlash bilan parallel ravishda boshlang'ich sinf o'quvchilari turli arifmetik amallarni o'zlashtirishlari kerak: qo'shish va ayirish, ko'paytirish va bo'lish. Ushbu matematik bilim bloklari kasrlar, miqdorlar, asosiy geometriya va algebra haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan materiallar bilan to'ldiriladi.

Boshlang'ich sinfda bolalarga matematikani o'rgatishning ushbu usuli eng qulay va samarali hisoblanadi. Birinchidan, bolalar bolalar bog'chasida tanishgan raqamlarni o'rganadilar. Keyin ular yangi raqamlar bilan ishlashni va turli usullardan foydalangan holda ular bilan ishlashni o'rganadilar. Shunday qilib, bir vaqtning o'zida allaqachon o'rganilgan materialni takrorlash va yangilarini o'zlashtirish - matematikani o'qitishning uzluksizligi printsipli kuzatiladi.

Nima uchun boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematika kerak?

Boshlang'ich sinfda matematikani o'qitish bir vaqtning o'zida bir nechta muammolarni hal qilishga imkon beradi:

bolalarda intellektual faoliyat (mantiqiy va ramziy-ramziy fikrlash), fazoviy tasavvur, matematik nutq qobiliyatini rivojlantirish;

boshlang'ich sinf o'quvchilarini mulohaza yuritishga, o'z nuqtai nazarini muhokama qilishga, asossiz va asosli hukmlarni farqlashga, ma'lumotni (faktlar, harakat variantlari, ob'ektlarni tartibga solish sabablari va boshqalar) qidirishga o'rgatish;

bolalarga asosiy matematik bilimlarni berish - kattaliklarning ma'nolarini va ularni o'lchash usullarini tushunishga, syujetli vaziyatlarni hal qilishda arifmetik usullardan foydalanishga, matematikadan foydalangan holda amaliy va o'quv masalalarini hal qilishga, arifmetik amallarni bajarish algoritmlari bilan ishlashga o'rgatish;

bolalarda matematikaga qiziqish va matematik bilimlardan kundalik hayotda foydalanish istagini shakllantirish.

Boshlang'ich sinfda matematika o'qitishning mashhur usullari

Ko'pincha boshlang'ich sinflarda matematika darslarida quyidagi usullar qo'llaniladi :

Tushuntiruvchi va illyustrativ. Bunda o'qituvchi bilim namunasini beradi, masalan, misol yoki masalani yechish yo'llarini ko'rsatadi va bolalardan uni qayta ishlab chiqarishni, ya'ni bir xil misolni, bir xil masalani mustaqil yechishlarini so'raydi.

Qisman qidirish mumkin. Bu usul bolalarning muammoni hal qilishda qisman ishtirok etishini o'z ichiga oladi. O'qituvchi berilgan topshiriqni alohida bosqichlarga bo'lib, ularning bir qismini o'zi bajaradi, bir qismini esa o'quvchilarga topshiradi. Masalan, murakkab misolda o'qituvchi bolalarga yangi matematik amal - ko'paytirish yoki bo'lish - ko'rsatishi va mustaqil bajarish uchun sinfga tanish ayirish va qo'shish bosqichlarini berishi mumkin.

Tadqiqot. Ushbu usuldan foydalanganda bolalar o'qituvchi rahbarligida o'zlari uchun yangi bo'lgan muammolarni hal qilish yo'llarini izlaydilar. Buning uchun o'qituvchi muammoli vaziyatlar, mantiq va zukkolik uchun topshiriqlar va boshqalarni taklif qiladi.

Boshlang'ich sinflarda matematika darslarini o'qitishda nimalarga e'tibor berish kerak?

Yangi materialni tushuntirishda o'qituvchi uni avval o'tilgan mavzular bilan bog'lashi kerak. Buning uchun o'qituvchi o'quvchilarni birgalikdagi ishlarga jalb qiladi, ularni mavjud bilimlarni takrorlashga va o'tgan ta'lim tajribasiga tayanishga undaydi. Bunda illyustrativ jadvallar, mavzu bo'yicha qo'llanmalar, didaktik tarqatma materiallar, chizmalar, sxemalar va boshqa ko'rgazmali elementlardan keng foydalaniladi.

Boshlang'ich sinfda matematikani o'qitish usuli yangi materialni dozalash bilan ta'minlashni o'z ichiga oladi. U mantiqiy tugallangan kichik qismlarga bo'linadi. Pedagogik usullarni tanlashda har bir bolaning individual imkoniyatlari, o'quv materiallarining mavjudligi, texnik va ko'rgazmali o'quv vositalarining mavjudligi hisobga olinadi.

Interaktiv yondashuv

Interfaol yondashuv - interfaol dars davomida o'quv materialini o'rganish bilan bog'liq bo'lgan o'quvchilar faoliyatining ma'lum bir turi.

Matematika darslarida interfaol yondashuvlarning asosini o'quvchilar bajaradigan interfaol mashqlar va topshiriqlar tashkil etadi. Interfaol mashqlar va topshiriqlarning oddiylardan asosiy farqi shundaki, ular nafaqat o'rganilgan materialni mustahkamlashga, balki yangi narsalarni o'rganishga qaratilgan. Zamonaviy pedagogika interfaol yondashuvlarning butun arsenaliga boy bo'lib, ular orasida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin: ijodiy vazifalar; kichik guruhlarda ishlash; ta'lim o'yinlari (rolli o'yinlar, simulyatsiyalar, biznes o'yinlari va o'quv o'yinlari); davlat resurslaridan foydalanish (mutaxassisni taklif qilish, ekskursiyalar); ijtimoiy loyihalar va sinfdan tashqari o'qitishning boshqa usullari (tanlovlar, radio va gazetalar, filmlar, spektakllar, ko'rgazmalar, tomoshalar, qo'shiqlar va ertaklar); isinish mashqlari; yangi materialni o'rganish va mustahkamlash (interfaol ma'ruza, ko'rgazmali qurollar, video va audio materiallar bilan ishlash, «o'quvchi o'qituvchi», «hamma hammaga o'rgatadi», savollardan foydalanish); murakkab va munozarali masalalar va muammolarni muhokama qilish («O'z pozitsiyangizni egallang (fikir shkalasi)», «Bir - birga - barchasi birga»); muammoni hal qilish («Qaror daraxti», «Aqliy hujum»)

O'quvchi ta'lim jarayonining to'liq ishtirokchisiga aylanadi, uning tajribasi bilimlarining asosiy manbai bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchi (rahbar) tayyor bilim bermaydi, balki ishtirokchilarni mustaqil izlanishga undaydi. Bunday ta'lim jarayonida o'quvchilar passiv o'quvchilar emas, balki faol shaxslar, jarayonning to'liq ishtirokchilari bo'lib, ularning tajribasi yetakchi tajribasidan kam emas. Har bir o'quvchiga o'z yechimini topish imkoniyati beriladi. Bolalar darsni yaratishda o'qituvchining hammualliflaridir. An'anaviy o'qitish bilan taqqoslaganda, interfaol ta'limda o'qituvchi va o'quvchining o'zaro ta'siri o'zgaradi: o'qituvchining faoliyati o'quvchilarning faolligiga o'z o'rnini bosadi va o'qituvchining vazifasi ularning tashabbuskorligi uchun sharoit yaratadi. O'qituvchi o'quv ma'lumotlarini o'zi orqali uzatuvchi filtr rolini rad etadi va ma'lumot manbalaridan biri bo'lgan ishda yordamchi vazifasini bajaradi. Aynan shu yondashuv shaxsga «bosim» qilmaydi, balki uning ijodiy rivojlanishiga yordam beradi.

O'yin yondashuvi. O'yinni o'rganish - bu ijtimoiy tajribani barcha ko'rinishlarida: bilim, ko'nikma, qobiliyat, hissiy va baholash faoliyatida qayta yaratish va o'zlashtirishga qaratilgan shartli vaziyatlardagi ta'lim jarayonining shakli.

Metodologiyaning belgilari va xususiyatlari: o'yinni o'rganish o'yinlar bilan bir xil xususiyatlarga ega:

o'qituvchining ko'rsatmasi bo'yicha amalga oshiriladigan, lekin uning buyrug'isiz va o'quvchilar tomonidan o'z xohishiga ko'ra, faoliyat jarayonining o'zidan zavqlangan holda amalga oshiriladigan erkin rivojlantiruvchi faoliyat.

ijodiy, improvizatsiya, faol tabiat faoliyati.

hissiy jihatdan qizg'in, yuqori, qarama-qarshilik, raqobatbardosh faoliyat.

o'yin mazmunini va ijtimoiy tajriba elementlarini aks ettiruvchi bevosita va bilvosita qoidalar doirasida amalga oshiriladigan faoliyat

shaxs hayotining kasbiy yoki ijtimoiy muhiti taqlid qilinadigan tabiatan taqlid qiluvchi faoliyat.

harakat joyi va davomiyligi bo'yicha, makon va vaqt doirasida ajratilgan faoliyat.

O'yinning eng muhim xususiyatlari shundan iboratki, o'yinda bolalar ham, kattalar ham eng ekstremal vaziyatlarda, qiyinchiliklarni engish uchun kuchlari chegarasida harakat qiladigandek harakat qilishadi. Bundan tashqari, bunday yuqori darajadagi faoliyatga ular deyarli har doim ixtiyoriy ravishda, majburlashsiz erishadilar.

O'yinning yuqori faolligi va hissiy mazmuni ham ishtirokchilarda yuqori darajadagi ochiqlikni keltirib chiqaradi. Inson biroz ochiladi, o'yinda psixologik himoyani tashlab yuboradi, hushyorlikni yo'qotadi va o'ziga aylanadi. O'yinni o'rganishning boshqa pedagogik texnologiyalardan farqi shundaki, o'yin har qanday yoshdagi shaxs uchun taniqli, tanish va sevimli faoliyat shaklidir.

Masalan, aqliy arifmetik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun siz quyidagi rolli o'yinlarning turli xil versiyalaridan foydalanishingiz mumkin: «Baliq ovlash», dumaloq misollar, «Kim tezroq», «Xatoni toping», «Kodlangan javob», «Matematik dominolar». , «Karta yig'ish», «Estafeta poygasi».

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv

Kompetensiya - bu o'quvchining olingan bilimlari, ta'lim ko'nikmalari, shuningdek, amaliy va nazariy muammolarni hal qilish uchun hayotda harakat qilish usullaridan foydalanishga tayyorligi (qobiliyati).

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta'lim natijasiga yo'naltirilgan yondashuv bo'lib, natijada o'rganilgan ma'lumotlar miqdori emas, balki insonning turli muammoli vaziyatlarda harakat qilish qobiliyatidir.

Matematikani o'qitishning kompetensiyaga asoslangan yondashuvi o'quvchilarga kelajakda kasbiy, shaxsiy va ijtimoiy hayotda samarali harakat qilish imkonini beradigan turli xil ko'nikmalarni

o'zlashtirishni o'z ichiga oladi.

Кommunikativ yondashuv

Ushbu yondashuvning mohiyati shuni anglatadiki, o'rganish tabiatan faoliyatga asoslangan, chunki sinfdagi haqiqiy muloqot nutq faoliyati orqali amalga oshiriladi, uning yordamida o'quvchilar real yoki xayoliy muammolarni hal qilishga intiladi.

Kommunikativ yondashuvning uslubi mazmuni - bu birinchi navbatda jamoaviy ish shakllarini keng qo'llash, muammoli muammolarni hal qilish, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik bilan bog'liq bo'lgan o'quv faoliyatini tashkil etish usullari.

Ushbu yondashuv doirasida o'qitishning yakuniy maqsadi kommunikativ kompetentsiyani shakllantirish va rivojlantirishdir, ya'ni. o'quvchilarning muloqotga tayyorligi va qobiliyati.

Masalan, guruhda ishlash, bolalar birgalikda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun vazifalarni hal qilishni muhokama qilishadi.

Тизimli faoliyat yondashuvi

Тизimli-faol yondashuv bilan o'quvchilar faktlarni shakllantirish va tahlil qilish, turli manbalar bilan ishlash, gipotezalarni ilgari surish, gipotezalarning to'g'riligini isbotlash, xulosalar shakllantirish va o'quv faoliyatini muhokama qilishda o'z pozitsiyalarini himoya qilish qobiliyatini egallaydilar. Psixologlar uzoq vaqtdan beri odamlar boshqalar bilan muhokama qilgan narsalarni yaxshiroq o'rganishlarini va boshqalarga tushuntirganlarini eng yaxshi eslab qolishlarini isbotladilar. Bular sinfda guruh ishini taqdim etadigan imkoniyatlardir.

Guruh ishlarining eng oddiy turi bu juftlikdir. Masalan, «O'quvchi - o'qituvchi» kod nomi ostida juft bo'lib bajariladigan og'zaki mustaqil ish bosqichida kartalardan foydalanishingiz mumkin. Har bir inson ma'lum bir vaqtda o'qituvchi yoki o'quvchi rolini o'ynaydi. Hozirgi vaqtda haqiqiy o'qituvchining roli juftlikdagi ikkala ishtirokchining javoblari va tushuntirishlarini tinglashdir. U xatolarni yuzaga kelgan paytda tuzatishi, nafaqat javob beruvchini, balki «o'qituvchi» ishining sifatini ham baholashi mumkin. Keyin butun sinf oldida guruhlardan biri kartalar asosida javob beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bakhodir Mamurov. Scientific basis of the acmeological approach to the process of training and education. <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/article/view/348>
2. Мамуров Б.Б. Акмеологический подход к воспитанию молодого поколения в наследии предков. http://www.manpo.ru/manpo/publications/ped_obraz/n2016_03.pdf#page=147
3. Mamurov Bakhodir B. Forming skills of academic process design for future teachers and methods of determining its quality. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=28408580>
4. Маъмуров Б. Б. Булажак ўқитувчиларни шахсга йўналтирилган таълим-тарбия жараёнини лойиҳалашга тайёрлашда қўлланиладиган тамойиллар. Современное образование (Узбекистан), 2017. <https://cyberleninka.ru/article/n/b-lazhak-ituvchilarni-shahsga-y-naltirilgan-talim-tarbiya-zharayonini-loyi-alashga-tayyorlashda-llaniladigan-tamoyillar>
5. Mamurov B. B. The Need to Prepare Future Teachers to Design a Student-Centered Educational Process. Eastern European Scientific Journal, 2017. <http://journale.auris-verlag.de/index.php/EESJ/article/viewFile/600/596>
6. Мамуров Б. Б. , МХ Махмудов акмеологическая составляющая образовательной культуры учителя. философские и методологические ..., 2018. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=36679921>
7. B Mamurov, A Mamanazarov, K Abdullaev, I Davronov. Acmeological Approach to the Formation of Healthy Lifestyle Among University Students. III International Scientific Congress Society of Ambient ..., 2020. <https://www.atlantis-press.com/proceedings/isc-sai-20/125937241>
8. ББ Мамуров. Акмеологический подход к воспитанию молодого поколения в наследии предков. Педагогическое образование и наука, 2016. http://www.manpo.ru/manpo/publications/ped_obraz/n2016_03.pdf#page=147
9. Акрамова Г. Р. Научно-теоретические основы развития критического мышления учащихся. Педагогическое образование и наука, 2016. http://www.manpo.ru/manpo/publications/ped_obraz/n2016_03.pdf#page=127
10. GR Akramova ACTIVITIES OF TEACHERS ON STUDENTS' PREPARATION FOR SOCIAL RELATIONS. Сборники конференций НИЦ Социосфера, 2016. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=27335091>